

Supplement 6

Modstandsfolks forbindelser til den frie verden

Den frie verden var for os – Sovjet, Amerika, England og Sverige. Geografisk betinget blev det naturligt nok de to sidstnævnte lande, der fik den alt overvejende betydning.

Modstandskampens behov

I takt med, at modstandskampen udvikledes, steg naturligvis behovet for at få de nødvendige kampmidler. Disse kom til Danmark ad luftvejen i form af nedkastninger og ved transport i både over Nordsøen og Øresund.

Nedkastningerne bestod ikke kun af våbenforsyninger, radiomateriel mm. ,men også af faldskærmsagenter, kaniner, alle danske statsborgere.

De allieredes behov

Et af flere var at have en præcis viden om alle tyske militære foranstaltninger i Danmark.

SOE: Special operations Executive

Englænderne opretter denne organisation SOE i **1940** efter nederlaget i Frankrig, formålet var at skabe forbindelse til europæiske modstandsorganisationer.

Korrespondent for dagbladet Berlingske Tidende, Ebbe Munck tager ophold i Stockholm **okt. 1940**. Med sine forbindelser til det danske forsvars efterretningstjeneste begyndte en lind strøm af informationer om tyskerne at strømme til Munck og derfra videre til England.

Et tillidsforhold blev skabt, og en indgangsportal til den danske modstandsbevægelse så dagens lys.

Januar 1941 startede træningen af de 15 første agenter, og i efteråret var man klar til at sende dem af sted. Den første nedkastning d. **27.dec. 41** af Carl Johan Bruun og Mogens Hammer blev katastrofal.

Bruuns faldskærm foldede sig ikke ud, han blev dræbt på stedet.

Hammers radioudstyr var ødelagt, og da Bruun havde haft alle instrukser om forbindelse til modstandsfolk, var Hammer derfor ude af stand til at skabe kontakt, han var således mere end ilde faren.

Abwehr, tysk og dansk politi havde fundet liget af Bruun og det beskadigede materiel og startede derfor en intensiv eftersøgning af Hammer.

Næste nedkastning sker i **1942** og består af tre personer, hvis leder var Chr. Mich. Rottbøl.

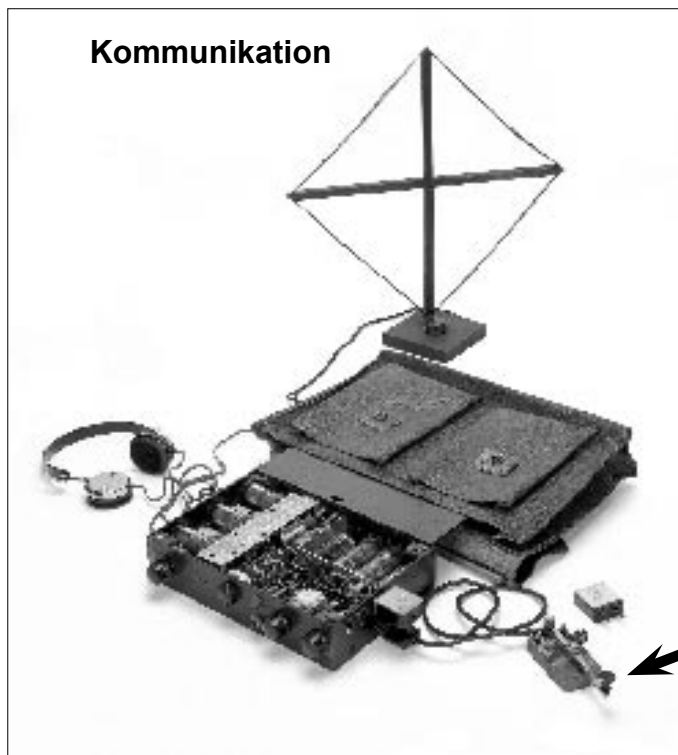
Hans viden om de faktiske forhold i Danmark var yderst mangelfuld, og i øvrigt manglede han, som de fleste andre, den nødvendige viden og erfaring for illegalt arbejde.

Tyske pejlinger - tyske støjsendere

Tyskerne kørte rundt med pejlevogne og var i stand til med stor nøjagtighed selv i bymæssig bebyggelse at udpege sendestedet. Denne effektivitet blev ikke mindre af, at senderen skulle anbringes så højt som muligt og helst uden for på et tag. Opsætning, nedtagning og flugt var der for tidsrøvende og til gunst for fjenden.

Kontakten bestod både i modtagelse af meldinger og i afsendelse af danske oplysninger fra vor efterretningstjeneste, f. eks. oplysninger om den første nedstyrkede V-1 raket på Bornholm, og om tyske hærstyrker, som bl.a. blev indhentet ved konfiskation af tyske soldaterbøger i forbindelse med afvæbninger.

Men han får skabt kontakt til Frit Danmark gruppen og Arne Sørensen, formand for det politiske parti Dansk Samling. Rottbølls vanskeligheder kulminerer, da han fra London får ordre om ikke at deltage i eller støtte sabotageaktioner. Det var danske officerer, der via London havde fået gennemført dette.

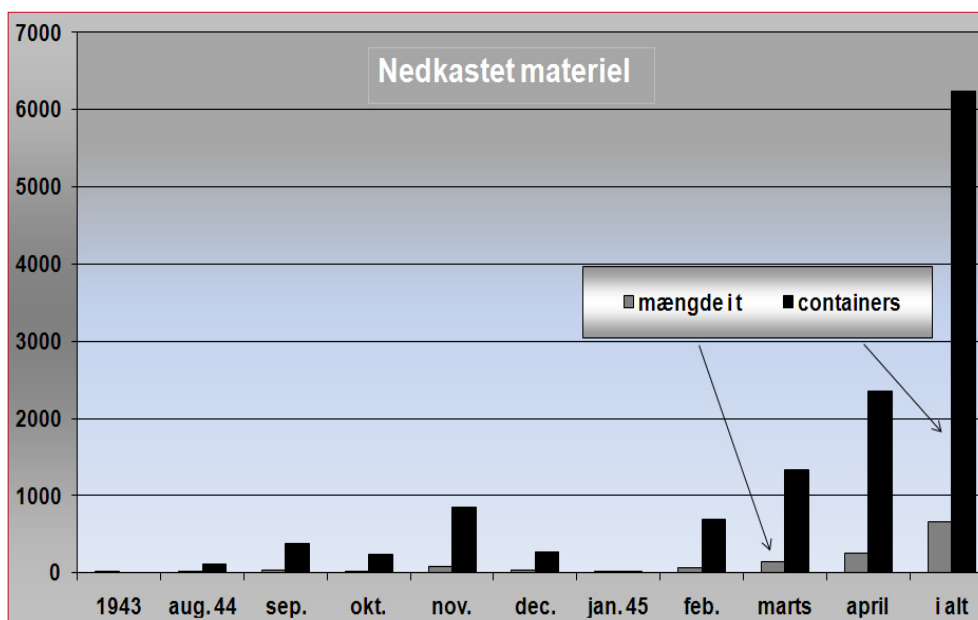
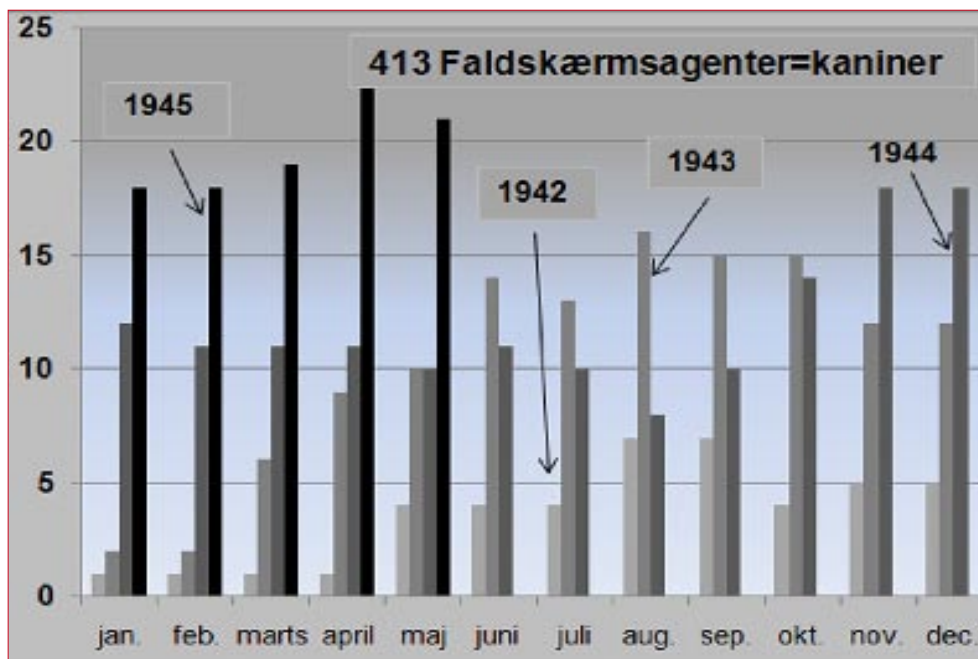


Ingeniør Duus Hansen og Bang og Olufsens bidrag i frihedskampen var reparation af apparater, der var beskadiget f. eks. under nedkastningen,

konstruktion og fremstilling af senderen t.v. kaldtes telefonbogen. Denne opfyldte i højere grad behovene, da den fyldte og vejede mindre, havde større sendeeffekt og sidst, men måske vigtigst, passede til danske reservedele.

Bemærk telegrafnøglen.

Det tekniske stade gav kun få muligheder, de bestod i radiokontakt og trådløs telegrafi. Udstyret var tungt, fyldte meget og var derfor vanskeligt at holde skjult. Kapaciteten var ikke sammenlignelig med den, vi kender i dag.



Faldskærmsagenter - kaniner

Lad os følge grafen for **1942**. En og kun en agent fungerer i Danmark frem til maj måned, derefter fire frem til august med et fald til 2 for derefter i **1943** at fremvise en støt stigning med et efterfølgende fald.

Modstandsvilje og modstandskamp som sådan kunne kun spores mere end sparsomt i ganske få kredse før **1943**.

Modtagelsen blev forberedt i god tid ved at opsætte lamper i et aftalt mønster, klar til at tænde, når maskinen kunne høres.

Udover Churchillklubbens aktioner var der kun tale om kommunisternes (KOPA) – Kommunistiske Partisaner) som senere døbt BOPA –Borgerlige Partisaner. De Frie Danske og Holger Danske, hvis tilhørsforhold overvejende var Dansk Samling og den konservative (Christmas Møller), og enkelte medlemmer fra forsvarrets officerskorps, tilknyttet efterretningstjenesten, ofte benævnt Prinserne.

I alt kom 53 faldskærmsagenter til Danmark. Til Norge 425. 13 blev arresteret og efter tortur sendt i kz-lejre. En dansk agent blev likvideret af SOE. Liget blev fundet i Furesøen med bagbundne hænder.

Modtagepladser - teknik - transport

Valg af modtageplads stillede krav til indflyvningsmuligheder, sikker navigation med gode landkendemærker og rimelig afstand til tyske luftbaser.

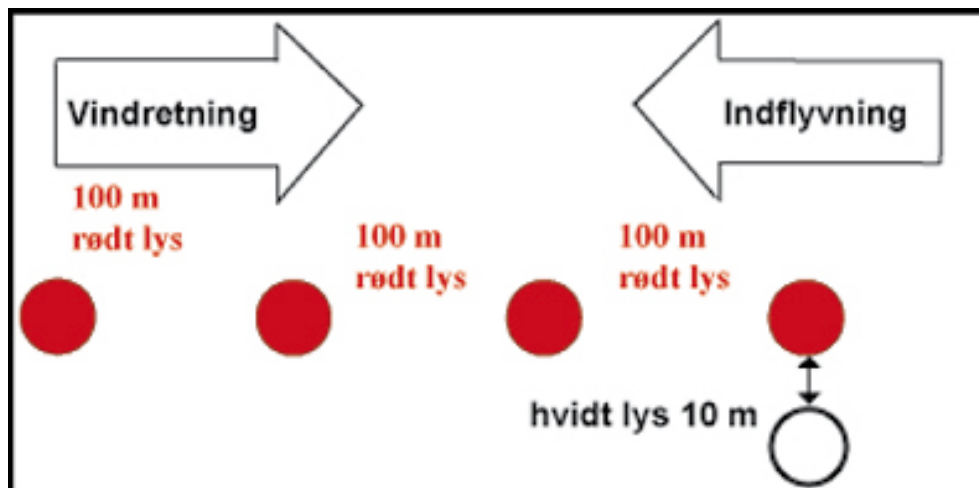
Derfor blev steder, som var udpeget af modtagefolkene ofte kaseret af englænderne. Omvendt havde modtagefolkene deres ønsker, beliggenheden skulle gerne være fjernt fra tyske kaserner, med gode til- og frakørselsforhold og med depoter, hvor godset kunne skjules til videre transport kunne finde sted.

Nedkastningerne kunne ofte spores igennem længere tid, da containere ofte blev smadret og indholdet spredt. Faldskærme kunne hænge i trækroner osv. Endelig kunne køretøjerne afsætte spor på deres vej igennem skov og mark, især når der var faldet sne. Tidsnød og dermed tid til at slette sporene i nattens mulm og mørke var et af mange problemer. Dansk og tysk politi, eller tysk militær var hurtige til at rykke ud.

Mængden af gods og dets vægt krævede en stor mandskabsstyrke for at udføre opgaven, dette forøgede risikomomentet væsentligt.

Indflyvning

Et aftalt lyssignal blev afgivet, hvorefter maskinen slog et sving for at få en indflyvning med præcis nedkastning. Vindforholdene var ofte således, at containere havnede på utilsigtede steder, et sted gik containere gennem taget på en mindre landejendom,



Katastrofer

September 1942 har tyskerne pejlet agenten Johannesens sender, og da dansk politi forsøger at arrestere ham, dræber han en dansk betjent, hvorefter han tager sin giftpille.

26. september har tyskerne (siger man) fundet Rottbølls tilholdssted, han skydes ned af danske politifolk. Han blev ramt af 7 måske 12 skud. Også her var dansk politi grundigt.

Situationen opfattes nu som så desperat og håbløs, at to agenter Hammer og Borch Johannesen ror til Sverige i kajak.

Efterretningsvirksomhed - dansk - tysk - politi - stikkere

Støjsendere frembragte en hysten og skrigen, der ofte gjorde det mere end vanskeligt at tyde meddelelserne til de danske modstandsgrupper over BBCs udsendelser fra London. BOPA sprængte en støjsender på Amager Fælled i København.

Hver danske modtagergruppe havde en kode, således, at hvis f. eks. ELIZABETH blev nævnt i rækken af navne under udsendelsen, var dette en besked til modtagerholdet (Borup–holdet) og transportholdet (J. E. Clausens i Roskilde) om, at der samme nat ville blive nedkastet containers (beholdere) på modtagepladsen Munkeskov, Giesegaard på Sjælland.

Transport og fordeling

Transport af «varerne» skete stort set med samme opfindsomhed og variation indenfor sabotagegrupperne og modtagegrupperne. Et tidsrøvende, kedeligt arbejde for vandbærere, men pga. de tyske gaderazzaer særdeles risikobetonet.

De to københavnske sabotageorganisationer BOPA og Holger Danske (HD) led konstant af en katastrofal mangel på elementære kampmidler. Disse organisationer søgte at løse problemet på forskellig vis. HD havde den berømte sabotør Flammen i Jylland, hvor han forsøgte at få sejlet en større ladning til Sjælland med en fiskekutter.

Holger Danske medlemmet Røjel forsøgte sig med rejse til Sverige. Fordelingen mellem de forskellige organisationer har igennem tiderne været heftigt diskuteret mellem modstandsfolk.

En forklaring på den ulige fordeling hævdes at være, at de største mængder blev nedkastet i Jylland, og at transport til hovedstaden var særdeles vanskelig. Det kan man så tro på, men når KOPA tager navneændring til BOPA, er det et forsøg på at fjerne englændernes kommunistkræk og dermed få andel i sprængmidler. Se Den skæve Våbenfordeling.

Søværts forsyninger

Fire fiskekuttere i de såkaldte Hiccup operationer bragte 12–14 t. våben og sprængstof over Nordsøen. Fra Sverige kom 5.225 maskinpistoler, 3 mill. 9 mm. ammunition, 10.000 håndgranater og et ikke opført antal pistoler. Opgørelserne er behæftet med fejl og må derfor tages med forbehold.

Pistoler af div. art Colt og Brengunns, et let maskingevær er ikke nævnt. Mit forbehold eller skepsis beror på, at jeg i praksis har brugt begge våben i krigens allersidste dage, de har således eksisteret og kan kun stamme fra nedkastede våben. Symbolsk udbrød jeg, da vi modtog disse våben:

«Nåh, drenge! Så er krigen forbi».

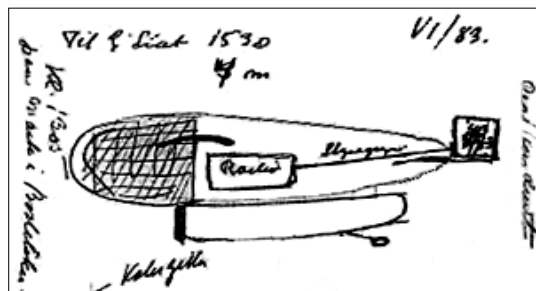
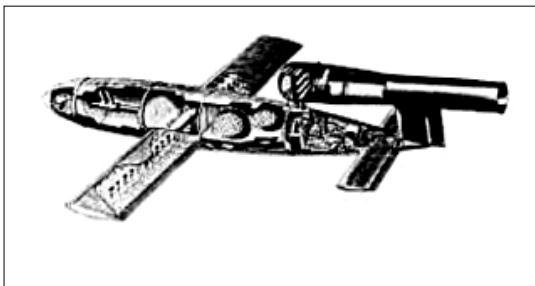
Illegal trafik til og fra Sverige

Bestod i transport af personer, efterretningssager og materiel. Før jødeforfølgelserne satte ind i oktober 1943, var der kun få transporter til Sverige, og de var dårligt organiseret. Grunden hertil var den simple, at modstandskampen lå på et særdeles lavt niveau, og at den tyske politiindsats var noget tilbageholdende, da dansk politis samarbejde med tyskerne i det store og hele stillede dem tilfreds.

Derfor var flugt til Sverige før jødeforfølgelserne en særdeles farefuld færd, da den foregik i små både eller som nævnt i kaproningsbåde og kajakker.

Det kostede liv, hvor mange vides ikke.

En organiseret overgang til og fra Sverige af efterretninger og af agenter er foregået via Ebbe Munck og Prinserne, der hovedsagelig var officerer i Forsvarets efterretningstjeneste.



Når vi afvæbnede tyske militære personer medtog vi deres soldaterbøger, som blev sendt videre til England. Dermed fik man en vis viden om hvilke tyske tropper, der befandt sig i Danmark.

De to billeder viser den danske betjents optegnelser af V-1 og V-2 raketter, som var styrtet ned i Almindingen på Bornholm. Rapporten kom via Sverige på få døgn til England.

Et akut behov opstod, da tyskerne startede jødeforfølgelserne, takket været en enestående indsats blev kun «478» ud af 7.000 jøder anholdt af tyskerne, resten blev bragt i sikkerhed i Sverige. Alene fra Gilleleje blev 1.200 jøder overført. De i stor hast etablerede ruter og organisationer fortsatte efter **29. august**, fordi den tyske terror steg markant, tortur – mishandlinger rev mange modstandsgrupper op.

Den indførte dødsstraf og de mange henrettelser skabte behov. Det samlede antal flygtninge i Sverige blev 18.000. Retur førte skibene radiomateriel, fotoudstyr, men først sent på krigen kampmidler.

Sverige var neutralt og måtte ud ad til fastholde denne rolle. Farvande-
ne var minefyldte, ganske vist var der minestrøgne tvangsru-
ter, men de kunne kun sjældent benyttes, da tyske marinefartøjer opererede
her. Det overvejende flertal af fartøjer, der tilbød sig, var danske fisker-
både. For at mindske risikoen havde man et samarbejde med svenske
fartøjer, således at man kunne foretage omladning i svensk farvand.

Nedstyrtede allierede flyveres skæbne

De fleste oplysninger her er uddrag fra: Styrtet Ned af Dan Chr. Chri-
stensen, udgivet på Frihedsmuseets Venners Forlag. Bogen rummer
et væld af oplysninger, hvorfor jeg varmt kan anbefale den til nysger-
rige, der vil have et mere fyldestgørende billede. De allieredes bombe-
togter mod Tyskland foregik for det meste med overflyvning om natten
af dansk territorium.

Jeg (Aage Staffe) befandt mig tilfældigt på en ferietur på det sydlige
Lolland, da man bombede Kiel i et dagangreb. I mere end en time lød
maskinernes brummen, og i hundredvis kom flyene med vingespids
mod vingespids. De næste nætter kunne et ildskær ses på nattehim-
len, trods afstanden.

Kiel var i brand. Flere fly styrtede ned eller nødandede, men selv om
vi med lynets hast søgte ud til maskinerne i det svært fremkommelige,
opdæmmede område, kom vi for sent. Tyske soldater kom før os.

Vi fandt ingen spor af overlevende. Men selv om vi havde, tvivler
jeg stærkt på, at vi havde været i stand til at skjule dem og få dem i
sikkerhed til Sverige, dertil krævedes mere end god vilje, nemlig orga-
nisation og mange danskeres indsats.

Men bombardementerne kostede de allierede dyrt

2.000 allierede flyvere mistede livet, et hundrede blev af modstands-
bevægelsen hjulpet til Sverige. Omkring 300 fly forulykkede ved ned-
styrtning eller nedskydning. Besætningerne udgjorde mere end to
tusinde mand. Næsten et hundrede blev reddet af modstandsbevæ-
gelsen. 58 blev samlet op i Nordsøen af danske fiskefartøjer og sejlet
til England.

Men to hundrede blev pågrebet af danske eller tyske myndigheder
undertiden efter tips fra lovydige danske borgere, næste destination
var fangenskab i Tyskland til krigsafslutningen. 1.700 allierede flyvere
blev dræbt i dansk luftrum eller ved nedstyrtning i havet. De tyske nat-
jageres effektivitet var beroende på, at de kunne starte fra flyvepladser
bygget af danskere og blev dirigeret fra kommandocentralen Flieger-
horst Grove, det nuværende Karup.

Danske industrivirksomheder producerede avanceret udstyr til disse
natjagere, hvilket bevirkede, at BOPA fik ordre direkte fra de allierede
om at smadre disse fabrikker. Torotor og Always er nogle af eksem-
plerne på dette. Danmark var således en aktiv og særdeles vigtig brik
og støtte for tyskerne i luftkrigen, og det officielle Danmark (Samar-
bejdspolitikkerne) placerede Danmark som en tysk vasalstat med mere
end spredte lommer af civilt ulydige borgere.

Dansk politi

uddrag af cirkulære til landets politimestre:

Når en politimand får kundskab om, at landsætning fra flyvemaskine finder eller har fundet sted, skal han uophødeligt underrette politimesteren eller dennes stedfortræder.

Politimesteren underretter øjeblikkelig

a. Statsadvokaten for særlige anliggender (central 1448, lokal 207), som gennem rigspolitechefen foranlediger tilkaldt udrykningshold og hundeførere samt teknisk afdeling og endvidere underretter Abwehr-stelle.

b. Vedkommende Standorttæstest.

Derefter en detaljeret instruktion om, hvorledes eftersøgningen skal finde sted, og at man i god tid skal kontakte den tyske myndighed, man kan komme til at samarbejde med; således at den fælles indsats bliver så effektiv som overhovedet mulig.

Und noch ein

I Anklagemyndighedens cirkulære udstedt d. **24. dec. 1942** (juleaften) til politimestrene i alle hospitalsbyer henstilles, at man ikke tillader hospitalernes personale at udvise sympatitilkendegivelser over for allierede patienter i form af breve eller blomster.

Kommentar

Kan man tillade sig at definere cirkulæret som værende udtryk for emsig bestræbelse på at tjene fjenden og den autoriserede hjemmesides historieforvandskning ved at fortie og definere aktivt samarbejde. Efter min opfatteelse ligestilles cirkulæret som opfordring til landsforræderi.

Lys i mørket

Afskrift i uddrag: Styrtet Ned: si. 69

I **maj 1943** lettede en Junckers jager fra Grove med et højest uventet resultat. Den tre mands store besætning rapporterede til radarstationen i Klitmøller, at den ene motor var brudt i brand ude over Nordsøen, og at man ville forsøge en nødlanding på havet.

«*Kast gummibåd ned med fly, Bitte!*» Men man fandt ikke maskinen, som var splinterny og udstyret med Lichtenstein, den mest moderne version af tysk radar, og den blev derfor meldt savnet og det sørgelige tab af en erfaren besætning blev rapporteret til de pårørende.

SOS meldingen var en fiffig afledningsmanøvre. To af de tre officerer var antinazistisk indstillet og de havde aldrig ramt et eneste RAF fly, skønt de havde haft utallige muligheder under Slaget om England.

En pistol bragte den tredje flyvers protester til tavshed; han havde ikke været indviet i planen. Da de nærmede sig Skotland blev Junckers flyet mødt af to Spitfires. Desertørerne sænkede landingshjulene, som er et internationalt anerkendt signal om overgivelse, og de landede sikkert nær Aberdeen.

Junckermakinen var en gave fra himlen til RAFs efterretningstjeneste, og den resulterede i, at tabene blev reduceret fra otte % til to ved de følgende bombetogter.

Salut i uddrag

Bogen slutter med en salut til mig og mine landsmænd, den svider, den gør ondt. Var vi danskere virkelig så ringe? Jeg må give manden ret, men må dog undskyldende bemærke, at hvis det langt ude på landet i de ulvetider, som det var, puslede ved dørene, ville de fleste også i vore fredfyldte dage, nære betænkeligheder ved at byde indenfor.

De tyske krigsretsdomme talte deres tydelige sprog

«Trods regeringens intentioner blev Danmark uvægerligt inddraget i krigen. Dansk territorium tjente som en helt nødvendig trædesten til besættelsen af Norge og i et vist omfang som baser for angreb på Storbritannien. Senere, da krigslykken vendte, foregik bombningerne af Tyskland delvist ved fly, der krydsede dansk luftrum.

Den danske befolkning blev i høj grad inddraget i denne luftkrig ved at stille jord, materialer og arbejdskraft til rådighed for besættelsesmagten».

Den enkelte borger blev også personligt konfronteret med luftkrigen, når flyvere landede i live, og valget stod imellem at udlevere dem til tyskerne, som landets lov påbød, eller at udvise civil ulydighed og hjælpe dem til flugt. Historien viser, at krigen kløvede nationen, så der ikke længere var noget folkeligt fællesskab, ikke noget, der hed «vi danskere».

Når allierede flyvere faldt ned fra dansk luftrum, befandt de sig på fjendtligt territorium, hvor den kløvede nations borgere ikke kunne slippe uden om at forholde sig personligt til de krigsførende parter».

afskrift slut

